

วิธีสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

แบบรับภาษา

ประพาศน์ พฤทธิประภา

ปัญหาภาษาไทยใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมาช้านานและได้รับการเอาใจใส่จากนักวิชาการตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในแวดวงการศึกษาอยู่เสมอมาทำให้อุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเบาบางลงไปมาก โดยเฉพาะแต่ในภาคใต้เท่านั้น เด็กไทยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยในภาคอื่น ๆ ก็ได้รับอันติสงส์ด้วย

ผู้เขียนในฐานะผู้เชี่ยวชาญภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการเด็กเล็กและอนุบาลชนบทของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการอยู่เป็นเวลานาน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้ร่วมกับคณะจนกระทั่งค้นพบ **วิธีสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับภาษา (SLA Approach to Thai)** ขึ้นจากหลักวิชา ภาษาศาสตร์การศึกษา (Educational Linguistics) ภาษาศาสตร์จิตวิทยา (Psycholinguistics) และ ภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistics)

ทฤษฎีการรับภาษาที่สองถือว่าสมองเป็น **เครื่องรับภาษา (Language Acquisition Device : LAD)** โดยสมองซีกซ้ายส่วนล่างทำหน้าที่รับ **ความเข้าใจภาษา (Comprehension)** และสมองซีกซ้ายส่วนบนทำหน้าที่ **ส่งความเข้าใจภาษาออกไปสื่อสาร (Production)** จากความรู้เรื่องนี้ผู้เขียนจึงได้ตั้ง **สมมุติฐานบูรณาการ นาม-รูป (The Nāma-Rūpaa Integration Hypothesis)** ขึ้นดังต่อไปนี้

๑. การรับภาษาเป็นกระบวนการทั้งของจิตสำนึก และจิตใต้สำนึก
๒. **นาม-รูป (ใจ-กาย)** จะทำงานประสานกันเมื่อข้อมูลภาษาซึ่งมีความหมายเข้าไปถึงเครื่องรับภาษา

สมมุติฐานนี้มีข้ออิงอยู่อย่างหนึ่งว่า นาม-รูป (ใจ-กาย) จะบูรณาการกันได้ต้องอาศัยสมาธิเป็นเครื่องช่วย (Brudhiprabha ๑๙๙๑; ประพาศน์ พฤทธิประภา ๒๕๓๓)

ผลงานวิจัยเป็นจำนวนมากยืนยันว่า **สมาธิ** ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้โดยทั่วไปและ เฉพาะสาขาวิชาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา ๒๕๓๓: Brudhiprabha, in press)

ดังนั้นผู้เขียนและคณะจึงได้ทดลองใช้เทคนิคการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับ ภาษา กับ **เด็กไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง/เขมร/มลายู** ในเขตการศึกษาที่ ๒,๕,๖,๗,๘,๑๐,๑๑,๑๒, **ทั่วประเทศ** โดยแบ่งขั้นตอนการสอนออกเป็น ๕ ระยะ ดังนี้

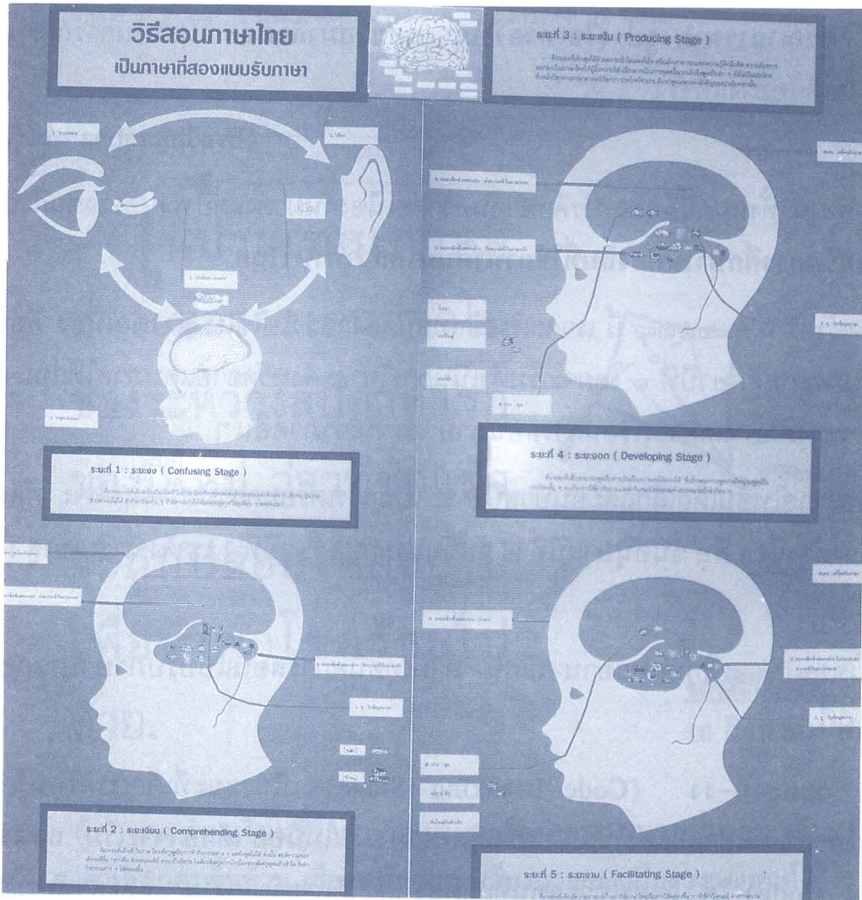
๑. **ระยะงง (Confusing Stage)** เป็นระยะที่เด็กเพิ่งมาโรงเรียนและยังพูดภาษาไทยไม่ได้ ฟังไม่เข้าใจ มีความสับสนวุ่นวายมากเพราะไม่รู้เรื่อง **สื่อความหมายอะไรไม่ได้เลย**

๒. **ระยะเงี้ยว (Comprehending Stage)** เป็นระยะที่เด็กเริ่มรู้เรื่องบ้างแล้วแต่ยังพูดไม่ได้ ความเข้าใจภาษาเริ่มซึมซาบเข้าไปทีละน้อยๆ เด็กค่อยๆ เก็บสะสมความเข้าใจคำพูดของครูเอาไว้ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะแสดงออกต่อไป

๓. **ระยะแง้ม (Producing Stage)** เป็นระยะที่เด็กเริ่ม **พูดเป็นคำได้** และอาจเป็น **วลีหรือประโยคสั้นๆ** ด้วย แต่การออกเสียงอาจจะยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ถึงแม้จะสามารถสื่อสารได้แล้ว ก็ตาม

๔. **ระยะงอก (Developing Stage)** เป็นระยะที่เด็กพูดได้มากขึ้น เข้าใจมากขึ้น สื่อสาร ได้ดีขึ้น ออกเสียงได้ถูกต้องมากขึ้น **ใช้ประโยคยาวๆ ขึ้นได้** พัฒนาความสามารถในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้สมบูรณ์ขึ้น

๕. **ระยะงาม (Facilitating Stage)** เป็นระยะที่เด็กมี **ทักษะฟัง-พูดดีมาก** มีความพร้อมในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และพร้อมที่จะเริ่มต้นฝึกฝน **ทักษะอ่าน-เขียนได้** ต่อไปแล้ว

ตาม**สมมุติฐานบูรณาการนาม-รูป**ที่เราใช้ทดลองสอนเด็กเล็กโดยการแบ่ง**พัฒนาการฟัง-พูด** ออกเป็นระยะ **งง-เจียบ-แฉ้ม-งอก-งาม (๕ ง)** นั้นมีขั้นตอนในการสอนดังนี้

๑. เตรียมความพร้อมทาง **นาม-รูป (ใจ-กาย)** ของผู้รับภาษาโดยใช้กิจกรรมการสื่อสารที่หลากหลาย
๒. ป้อนข้อมูลภาษาที่มีความหมายเข้าใจได้เข้าสู่**เครื่องรับภาษา (LAD)** ของผู้รับภาษาให้พอเพียง
๓. เน้น **ความเข้าใจ** ก่อน **การแสดงออก** หรืออาจเป็นไปพร้อม ๆ กันก็ได้ ในบางกรณีแต่ไม่ใช่ กลับกัน
๔. ฝึกฝนใช้ภาษาในบริบทที่มีความหมาย
๕. **ใช้ภาษาไทย** เป็นสื่อการสอนตลอดหลักสูตร (อาจใช้ภาษาแม่ของเด็กได้บ้างถ้าจำเป็นจริง ๆ)
๖. **ให้เวลาแก่การพัฒนาภาษา** อย่างพอเพียง (ไม่ควรรีบเร่งจนเกินไป)
๗. **บูรณาการนาม-รูป (ใจ-กาย)** โดยอาศัย **สมาธิจดจ่อ** ในสถานการณ์การสื่อสารที่มีความหมายต่อเด็กอย่างแท้จริง

(Brudhiprabha ๑๙๘๙,๑๙๙๑)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือผลการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529จนถึงปัจจุบันตาม**โครงการส่งเสริมการศึกษาในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย**

สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๓๘ นี้ เราจะเริ่มนำเทคนิคดังกล่าวไปใช้ใน **ช่วงต่อเนื่อง** คือชั้นอนุบาลปีที่ ๒ กับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยจะเริ่มดำเนินการใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อน เพราะเป็นเขตที่มีปัญหาทางภาษาและการเรียนการสอนภาษา มากกว่าภาคอื่น ๆ

เนื่องจากในชั้นเด็กเล็กและอนุบาลปีที่ ๑ เป็นการเตรียมความพร้อมเฉพาะ **ทักษะฟัง-พูด** เท่านั้น ในช่วงต่อเนื่อง คือ ชั้นอนุบาลปีที่ ๒ กับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เราจึงจะเริ่มเข้าสู่ **ทักษะอ่าน-เขียน** ต่อไป

ขั้นตอนในการฝึกทักษะอ่าน-เขียน ตามเทคนิคการสอนแบบรับภาษาประกอบด้วย ๓ ระยะดังต่อไปนี้

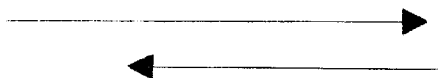
๑. **ระยะงั้น-งง (Code-Breaking Stage)** เป็นระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้คำและส่วนประกอบของคำแต่ยังแยกแยะอะไรไม่ออกจึงเกิดความงงงันไม่น้อย เด็กอาจจะเริ่ม **ถอดรหัสของคำ (Crack the Code)** ได้ ถ้าครูใช้วิธีสอนที่ถูกต้อง และเด็กจะจำคำง่าย ๆ และส่วนประกอบของคำได้ตลอดจนรู้ความหมายของคำที่พบเห็นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน

๒. **ระยะเฝย-งอก (Enriching-Recoding Stage)** เป็นระยะที่เด็กรู้คำเพิ่มมากขึ้น เริ่มแยกแยะส่วนประกอบของคำได้ เรียนรู้เรื่องพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ สามารถใช้คำพูดพื้นฐานทั่วไปได้ถูกต้อง **เริ่มอ่านออก-เขียนได้** เข้าใจ ถ้อยคำ และ ถ้อยความ ง่าย ๆ ตลอดจน **ประโยคเชิงเดี่ยว** เกิดความสนใจทางภาษาด้านการอ่าน-การเขียน มากขึ้นเรื่อยๆ

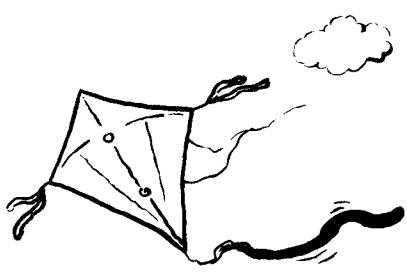
๓. **ระยะง่าย-งาม (Easing-Decoding Stage)** เป็นระยะที่เด็ก **อ่านออก-เขียนได้** อย่างแท้จริงแล้ว สามารถอ่าน-เขียน **ประโยคเชิงซ้อน** ได้ ตลอดจน **ข้อความในย่อหน้า** และใน **เรื่องราวต่าง ๆ** สามารถอ่าน **ร้อยแก้ว** และ **ร้อยกรอง** ง่าย ๆ ได้ ระยะนี้ถ้าครูใช้เทคนิคการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เด็ก **มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน** ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาเล่าเรียนทุกสาขาวิชาต่อไปในอนาคต

วิธีการสอนอ่าน-เขียน ตามระยะ **งั้น-งง/เฝย-งอก/ง่าย-งาม (๖ ง)** มีขั้นตอนการฝึกทักษะเบื้องต้นดังต่อไปนี้

๑. แนะนำให้ผู้อ่าน **รู้จักสิ่งพิมพ์** และ **ให้รู้ว่าจะต้องอ่านจาก ซ้ายไปขวา จาก บนลงล่าง** ตามลำดับบรรทัดที่ ๑,๒,๓,... และพลิกสิ่งพิมพ์จากขวามาซ้าย ดังนี้

ในประเทศไทย
ชาวเมืองจะเล่นว่าวใน
ช่วงระหว่างสัปดาห์แรก
ของปีใหม่ ว่าวที่ชักแล้ว
จะถูกปล่อยให้ลอยไป
เพื่อนำพาโชคร้ายไป
ด้วย.

เตลีนินท์

16 สิงหาคม พ.ศ.2538

๒. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้ว่าคำเป็นหน่วยของความหมายที่เอามาเรียงกันเป็นวลีและประโยคต่าง ๆ คำประกอบขึ้นด้วย **เสียงพยัญชนะ เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์** การสร้างคำคือการนำพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์มาผสมกันอย่างถูกต้องจึงจะเกิดความหมาย

๓. สอนให้เด็กรู้จักเสียงพยัญชนะ เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นคำ ซึ่งเด็กรู้ความหมายอยู่แล้ว แยกเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ออกจากกันแล้วเขียนให้เด็กดูบน กระดานดำ ใช้บัตรคำที่ตัดส่วนต่าง ๆ ของคำออกแล้วให้เด็กเล่นเกมสร้างคำ

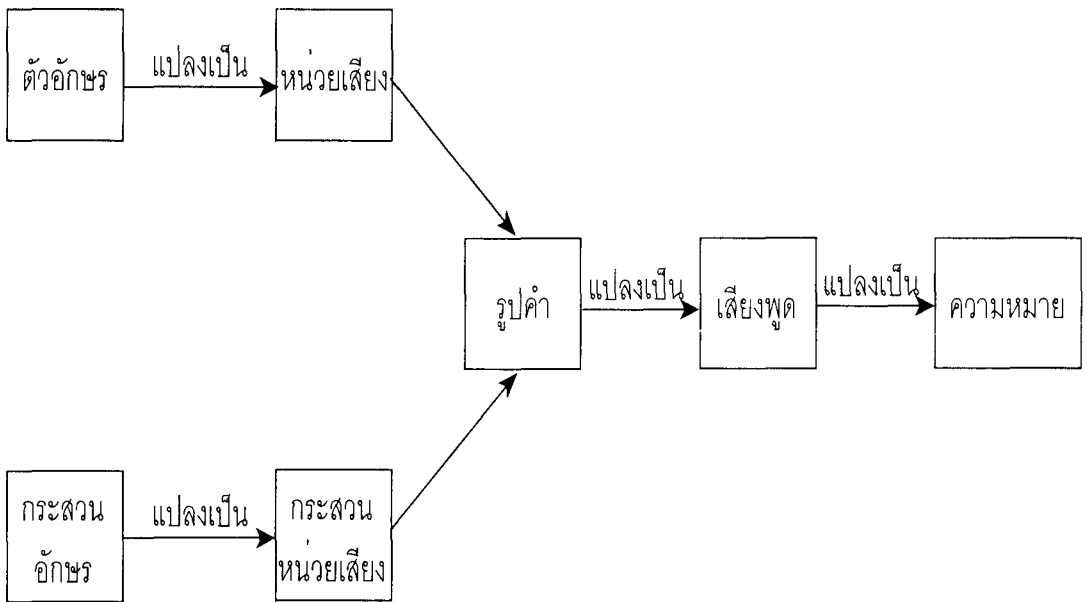
๔. สอนคำที่เด็กพบเห็นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน เช่น **เข้า ออก หยุด ไป ปิด เปิด ฯลฯ** ให้เด็กบอกว่าเคยพบเห็นคำเหล่านี้ที่ไหนบ้าง เข้าใจความหมายหรือไม่

๕. เขียนชื่อเด็ก ชื่อโรงเรียน ชื่อจังหวัด ฯลฯ ให้เด็กดู และสอนให้เด็กอ่าน ให้เด็กบอก ชื่อร้าน ชื่อตลาด หรือ ชื่อสถานที่ซึ่งเด็กคุ้นเคย แล้วเขียนให้เด็กดู ถามเด็กว่าชอบชื่อไหนมากที่สุด ให้เด็กบอกคำซึ่งแต่ละคนชอบมากที่สุดแล้วเขียนให้เด็กดู และให้เด็กบอกเหตุผลว่าทำไมจึงชอบแล้ว มอบบัตรคำนั้นให้เด็กเป็นรางวัล

สรุปแล้ววิธีดำเนินการสอน อ่าน-เขียน ต้อง ค่อยเป็นค่อยไป ข้อสำคัญคือ **อย่าเริ่มสอน จากตัวอักษร** ดังที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไป คือให้เด็กอ่าน ก ข ค ง ... ฮ แล้วก็ให้ **คัด** หรือ **เขียน** หรือ **ท่อง** ตัวอักษรทั้งหมดให้ได้ก่อน อย่าลืมว่า **คำคือหน่วยความหมาย** ที่จะนำมาเรียงกันเป็น **วลี ประโยค** และ **ข้อความ** พยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในภาษา ที่เราเอามาผสมกันขึ้น เป็นคำต่าง ๆ

วิธีสอนดังที่กล่าวมาแล้วนี้สามารถทำให้เด็กค่อยๆ **เรียนรู้และเกิดทักษะในการอ่าน-เขียน** ได้ในที่สุด เด็กจะเรียนรู้เรื่องเสียงและการผสมเสียงจากคำที่มีความหมายทั้งหลายที่เด็กรู้จักคุ้นเคย อยู่แล้วในชุมชนของเด็กวิธีสอนนี้เด็กจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลาจึงทำให้**ไม่เกิดความเบื่อหน่าย** การเรียนกลายเป็นการเล่นๆ จึงไม่เกิดความเครียด เมื่อเด็กเรียนได้อย่างเป็นสุข ความสำเร็จก็จะ ตามมา คือเด็กสามารถอ่านและเขียนได้เป็นอย่างดีในเวลาไม่นานนัก **นี่คือกระบวนการสอนอ่าน-เขียนแบบรับภาษา** ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติทุกประการ

นักภาษาศาสตร์จิตวิทยาผู้หนึ่ง (Goodman ๑๙๖๘ : ๑๗) ได้สรุป กระบวนการทางภาษา ศาสตร์จิตวิทยาแห่งการเริ่มต้นอ่าน เป็นแผนภูมิซึ่งผู้เขียนดัดแปลงให้ดูง่ายขึ้น ดังนี้

กระบวนการอ่านที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนข้างบนนี้จะดำเนินไปอย่างช้าๆ ในระยะแรกเริ่ม แต่ หลังจากเด็กมีทักษะการอ่านสูงขึ้น **การแปลงเสียงเป็นความหมาย** จะเป็นอย่างรวดเร็วมากโดยที่เด็ก ไม่ต้องอ่านออกเสียงด้วยซ้ำ นั่นคือเกิดความสามารถ **ในการอ่านในใจ** อย่างแท้จริงขึ้น ซึ่งเป็นจุด หมายปลายทางของการอ่าน การสอนอ่าน-เขียน ควรเป็นกระบวนการควบคู่กันไป **ทักษะอ่าน-เขียน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด** เช่นเดียวกับกับทักษะฟัง-พูด ทุกประการ

บรรณานุกรม

ประพาศน์ พฤทธิประภา, รศ. ดร. “ทฤษฎีและการปฏิบัติในการรับภาษาที่สอง : มรรควิธีบูรณาการ
นาม-รูป” วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ - กรุงเทพฯ
: อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๓

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา วิทยาศาสตร์ของการฝึกจิต กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป, 2533
Brudhiprabha, Prapat. “Mre Nama - Rupa Tntegation Approach to Second Language
Acquisition : From Hearsay to Research” **Journal of Humanities.**, 1989

_____ “New Direction of SLA Research : Mre NRI Meditational Approach to English
as a Second Language.” A Paper Presented at the 1991. RELC Regional Seminar
on Language Acquisition and the Second Foreign Language Classroom
Singapore, 22-26 April, 1991.

_____ From a Buddhist Philosophy of Education to a Meditational Approach
to English : An Experiment on the Nama-Rupa Hypothesis. A Research
Report Bangkok : Srinakhariwirot University, Faculty of Humanities, 1991.

Goodman, Kerurth S. (ed). The Psycholinguistic Nature of the Reading Process. Detroit,
Michigan : Wayne State University Press., 1968

Kohl, Herbert. Reading : How to. Harmondsworth, Middlesex : Penguin Books Ltd., 1973.

Smith, Frank. Understanding Reading : A Psycholinguistic Analysis of Reading and
Learning to Read. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1971.

_____ Psycholinguistics and Reading. New York : Rinehart and Winston, Inc., 1973.